

CYFROWE PRZYRZĄDY do POMIARU PARAMETRÓW CZASOWO- CZĘSTOTLIWOŚCIOWYCH SYGNAŁÓW OKRESOWYCH

Plan

- 1. Wstęp**
- 2. Bezpośredni cyfrowy pomiar częstotliwości sygnału okresowego (sinusoidalnego)**
- 3. Pośredni cyfrowy pomiar częstotliwości okresowego (pomiar okresu sygnału)**
- 4. Efekty kwantowania podczas cyfrowego pomiaru częstotliwości i okresu. Kryteria doboru metody pomiaru częstotliwości .**
- 5. Metoda pośrednia z zadaniem czasem pomiaru częstotliwości**
- 6. Cyfrowy pomiar częstotliwości z zadaną dopuszczalną wartością błędu zliczania.**
- 7. Metoda wagowa pomiaru częstotliwości**
- 8. Metoda zbiegu (koindcendencji)**

1.Wstęp.

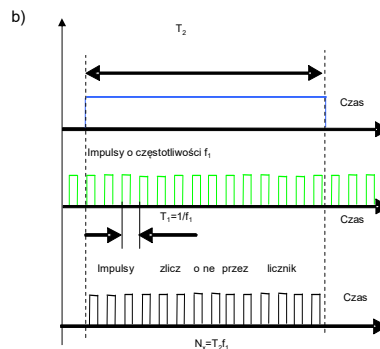
Parametry czasowo-częstotliwościowe:

- częstotliwość sygnału okresowego;
- okres sygnału okresowego;
- trwałość impulsu;
- przesunięcie fazowe dwóch sygnałów;
- stosunek częstotliwości;
- inne.

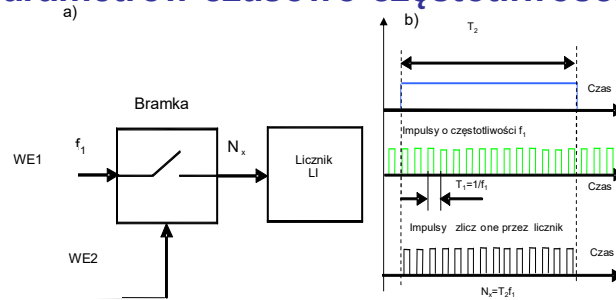
1. Wstęp. Zasada cyfrowego pomiaru parametrów czasowo-częstotliwościowych

Cyfrowe pomiaru parametrów czasowo-częstotliwościowych bazują na zliczaniu (przez licznik) liczby impulsów o częstotliwości f_1 w przedziale czasu T_2 .

Przebiegi czasowe przetwarzania A/C liczby impulsów

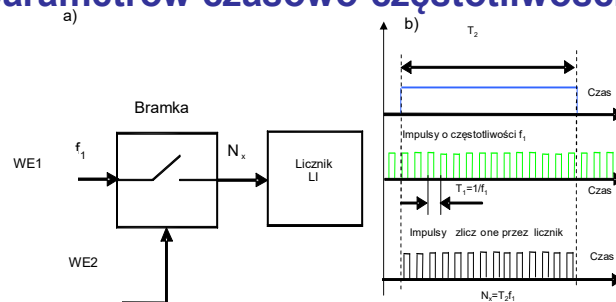

1. Wstęp. Zasada cyfrowego pomiaru parametrów czasowo-częstotliwościowych

Dlatego **podstawowymi elementami** przetworników analogowo-cyfrowych tych parametrów są:
bramka B, otwierana na czas T_2 , oraz
licznik impulsów LI, który zlicza impulsy o częstotliwości f_1 (okresie $T_1 = 1/f_1$)

1. Wstęp. Zasada cyfrowego pomiaru parametrów czasowo-częstotliwościowych

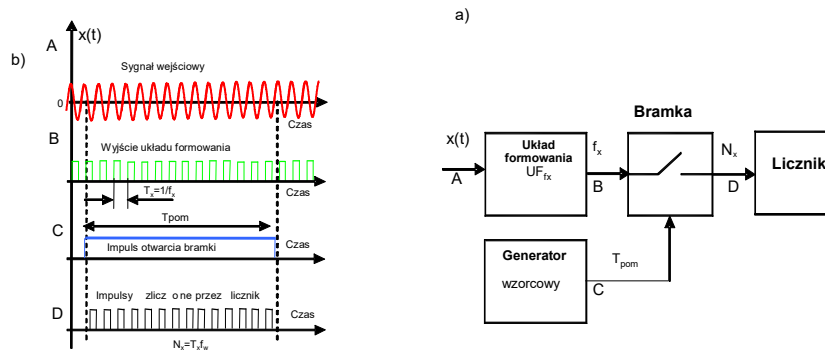

Liczba zliczonych impulsów (wynik pomiaru) równa się

$$N_x = \text{liczba całkowita} \left[\frac{T_2}{T_1} \right] = \text{liczba całkowita} [T_2 \cdot f_1]$$

2. Cyfrowy pomiar częstotliwości

- Cyfrowy pomiar częstotliwości polega na wstępnym przetwarzaniu w każdym kresu sygnału wejściowego na jeden impuls $T_x = 1/f_x$ z następnym zliczaniem (przez licznik) tych impulsów w czasie zadanego interwału czasowego T_{pom} .
- W tym celu, podobnie jak poprzednio, wykorzystują się wejściowy układ formowania (UF_x) oraz generator impulsów (Gen.) który na wyjściu formuje impuls otwierający bramkę T_{pom} .

2. Cyfrowy pomiar częstotliwości

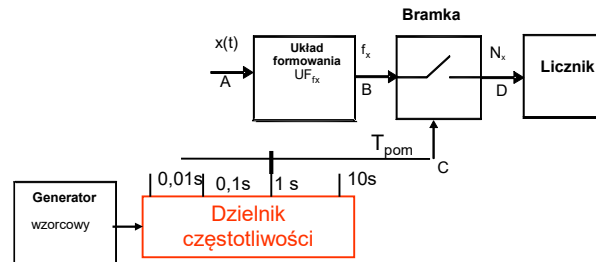
- Liczba zliczonych impulsów – wynik pomiaru :

$$N_x = \text{liczba całkowita} \left[\frac{T_{pom}}{T_x} \right] = \text{liczba całkowita} [T_{pom} f_x]$$

- i jest proporcjonalną do wartości mierzonej częstotliwości.

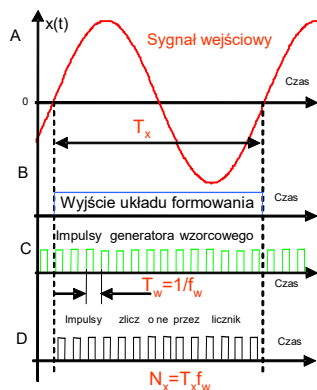
2. Cyfrowy pomiar częstotliwości

- Zmiana zakresu pomiaru
- Zakres pomiaru można zmieniać poprzez **zmianę czasu pomiaru T_{pom}** w taki sposób żeby liczba zliczonych w liczniku impulsów była jak największą jednak żeby licznik się nie przepełnił.
- W tym celu na wyjściu generatora wykorzystuje się **dzielnik częstotliwości**

3. Cyfrowy pomiar okresu sygnału

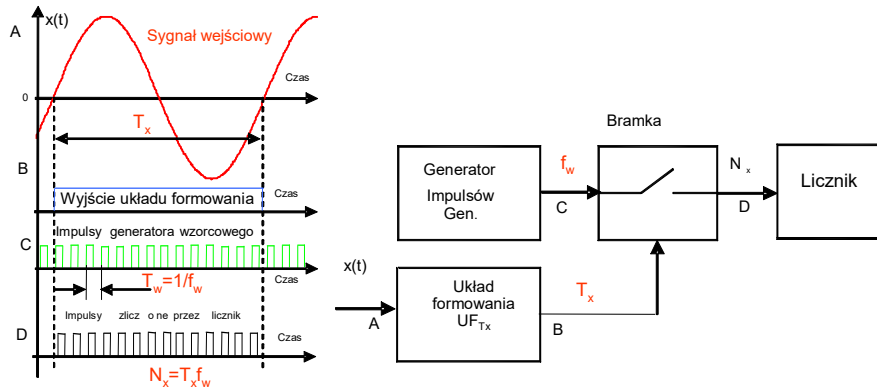
Cyfrowy pomiar okresu polega na jego **wstępnym przetworzeniu w impuls otwierający bramkę $T_x = T_2$** z następnym **zliczaniem** (przez licznik) **impulsów o wzorcowej** (precyzyjnie znanej) **częstotliwości $f_1 = f_w$** .

3. Cyfrowy pomiar okresu sygnału

W tym celu wykorzystują się:

- **wejściowy układ formowania** (UFT_x) dla formowania impulsu otwierającego bramkę i którego **trwałość równa się jednemu okresowi** $T_2 = T_x$ (lub kilku okresom $T_2 = mT_x$);
- **generator impulsów** częstotliwości wzorcowej $f_1 = f_w$ (Generator impulsów, Gen.)

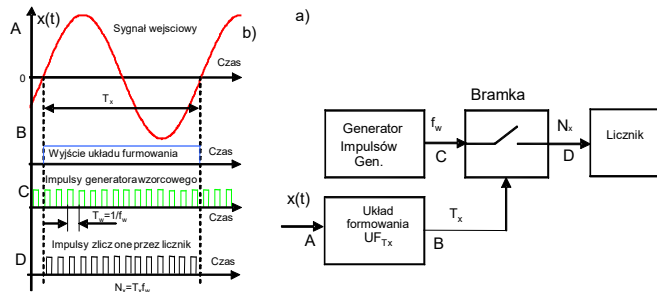

3. Cyfrowy pomiar okresu sygnału

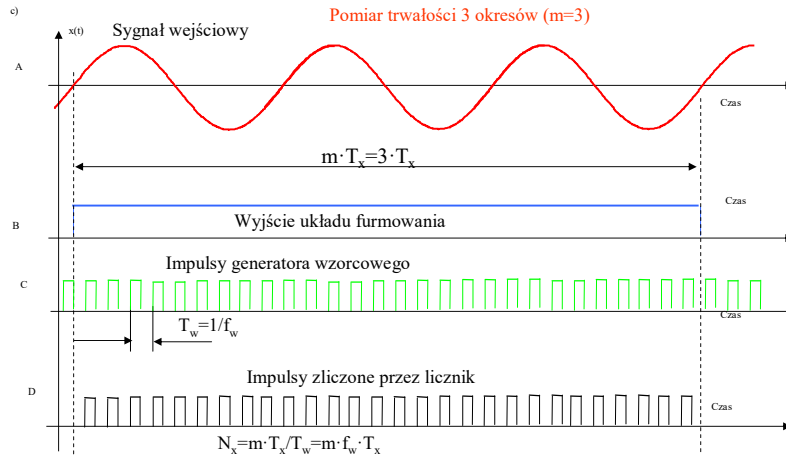
Wynik pomiaru - liczba zliczonych impulsów –wynosi:

$$N_x = \frac{T_x}{T_w} = T_x f_w$$

i ona jest proporcjonalną do wartości okresu.

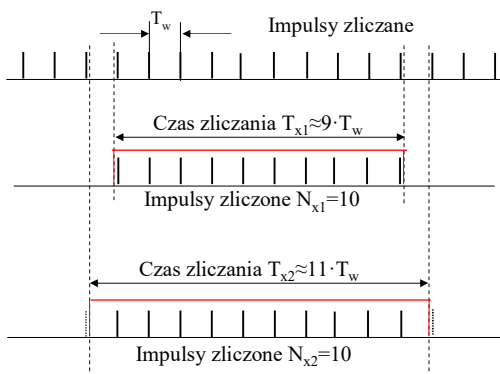
3. Cyfrowy pomiar okresu sygnału

$$N_x = \frac{m \cdot T_x}{T_w} = m \cdot T_x \cdot f_w = 3 \cdot T_x \cdot f_w$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Pomiar okresu (interwału czasowego)

Pomiar 1:

$$T_{m1} = N_{x1} \cdot T_w = 10 \cdot T_w$$

Pomiar 2:

$$T_{m2} = N_{x2} \cdot T_w = 10 \cdot T_w$$

Wartości **rzeczywiste** czasu zliczania impulsów:

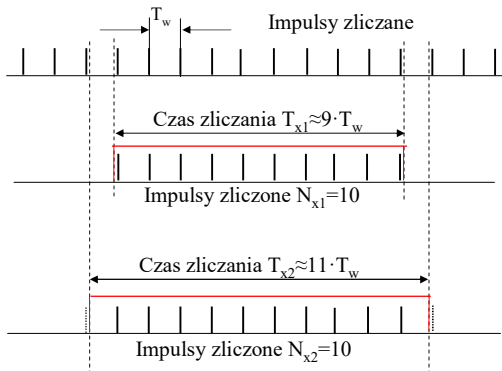
$$T_{x1} = 9 \cdot T_w; \quad T_{x2} = 11 \cdot T_w$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Pomiar okresu (interwału czasowego)

Wartości graniczne błędu zliczania w jednostkach okresu impulsów zliczanych:

$$-1 \leq \Delta_{zl,gr} = \frac{\Delta_{gr}}{T_w} \leq +1$$

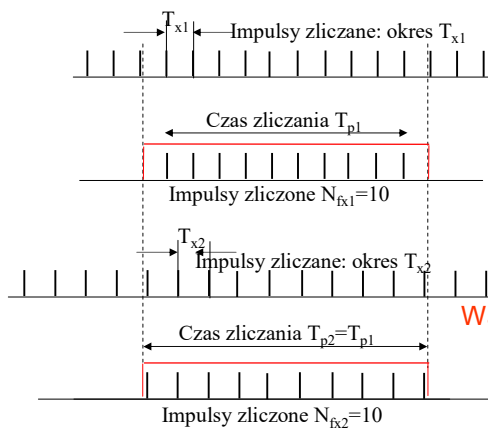

W najgorszym przypadku, przy braku synchronizacji interwału otwarcia bramki (czasu zliczania) z impulsami zliczanymi, maksymalny błąd zliczania nie przekracza ± 1 impulsu:

$$\Delta_{zl,gr} = \pm 1$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Pomiar częstotliwości: $f_x = 1/T_x$

Błąd pomiaru 1:

$$\Delta_{m,f1} = f_{m1} - f_{x1} = 10/T_p - 11/T_p = -1/T_p$$

Błąd pomiaru 2:

$$\Delta_{m,f2} = f_{m2} - f_{x2} = 10/T_p - 9/T_p = +1/T_p$$

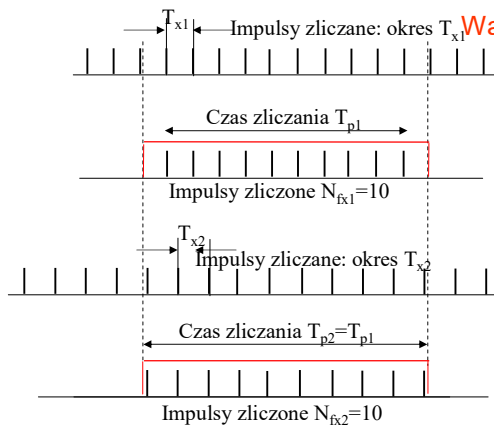
Wartości graniczne błędu zliczania

$$-1/T_p \leq \Delta_{m,gr} \leq 1/T_p$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Pomiar częstotliwości: $f_x = 1/T_x$

Wartości graniczne błędu zliczania w jednostkach trwałości czasu pomiarowego

$$-1 \leq \Delta_{z,l,f,gr} = \Delta_{m,f,gr} T_p \leq +1$$

W najgorszym przypadku, przy braku synchronizacji interwału otwarcia bramki (czasu zliczania) z impulsami zliczanymi, maksymalny błąd zliczania nie przekracza ± 1 impulsu

$$\Delta_{z,l,f,gr} = \pm 1$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Względny błąd pomiaru okresu i częstotliwości:

Bezpośredni pomiar częstotliwości

Przy zliczonych N_x impulsach względny maksymalny błąd zliczania nie przekracza

$$\delta_{z,l,f,gr} = \frac{\Delta_{z,l,gr}}{N_x} 100\% = \frac{\pm 1}{f_x T_p} 100\% \quad (10^6 \text{ ppm})$$

Pośredni pomiar częstotliwości przez pomiar okresu (lub m okresów sygnału)

Liczba zliczonych impulsów: $N_x = f_w \cdot m \cdot T_x = m \cdot f_w / f_x$

Wartość częstotliwości

$$f_x = \frac{m \cdot f_w}{N_x}$$

Przy zliczonych N_x impulsach względny maksymalny błąd zliczania nie przekracza

$$\delta_{z,l,gr}(T_x) = \frac{\pm 1}{f_w \cdot m} f_x \cdot 100\%$$

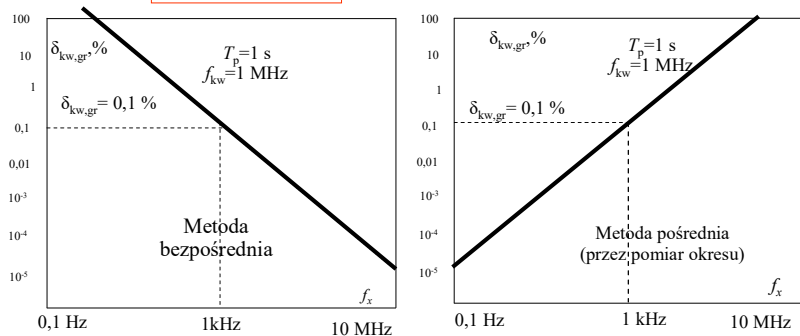
4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Względny błąd pomiaru częstotliwości:

Bezpośredni pomiar częstotliwości   Pośredni pomiar częstotliwości

$$\delta_{kw,gr} = \frac{\pm 1}{f_x \cdot T_p} 100\%$$

$$\delta_{kw,gr(T_x)} = \frac{\pm 1}{f_{kw} \cdot m} f_x \cdot 100\%$$

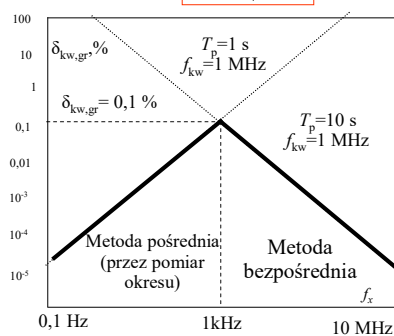

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Częstotliwość graniczna pomiaru częstotliwości:

$$\delta_{kw,gr}(f_x) = \delta_{kw,gr}(T_x)$$

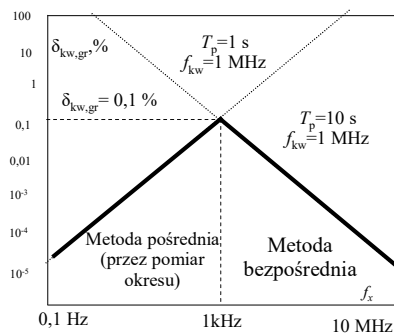
$$f_{kw,gr} = \sqrt{\frac{m \cdot f_x}{T_p}}$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Maksymalny błąd kwantowania osiąga się na częstotliwości granicznej $f_x = f_{x,gr}$ i równa się :

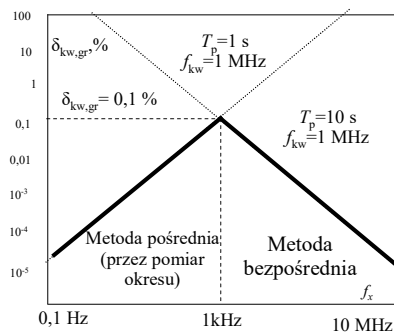
$$\delta_{kw,gr}(f_x) = \frac{\pm 1}{T_p \cdot f_{x,gr}} 100\% = \frac{\pm 1}{T_p \cdot \sqrt{\frac{m \cdot f_w}{T_p}}} 100\% = \frac{\pm 1}{\sqrt{m \cdot f_w \cdot T_p}} 100\%$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Maksymalny błąd kwantowania osiąga się na częstotliwości granicznej $f_x = f_{x,gr}$ i równa się :

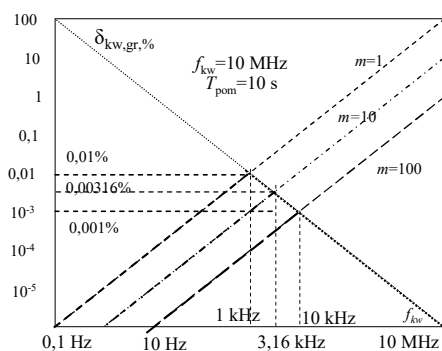
$$\delta_{kw,gr}(f_x) = \frac{\pm 1}{T_p \cdot f_{x,gr}} 100\% = \frac{\pm 1}{T_p \cdot \sqrt{\frac{m \cdot f_w}{T_p}}} 100\% = \frac{\pm 1}{\sqrt{m \cdot f_w \cdot T_p}} 100\%$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Zależności maksymalnego błędu kwantowania przy różnych wartościach liczby mierzonych okresach sygnału wejściowego :

$$\delta_{kw,gr}(f_x) = \frac{\pm 1}{T_p \cdot f_{x,gr}} 100\% = \frac{\pm 1}{T_p \cdot \sqrt{\frac{m \cdot f_w}{T_p}}} 100\% = \frac{\pm 1}{\sqrt{m \cdot f_w \cdot T_p}} 100\%$$

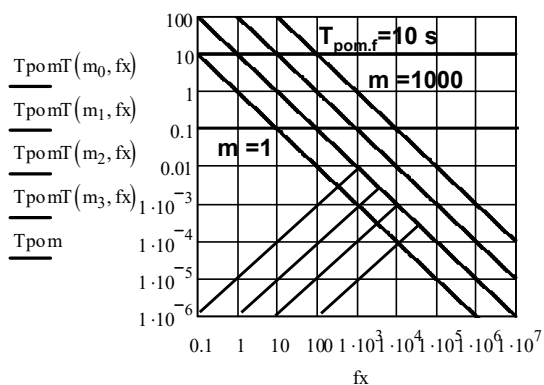

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Zależności czasu pomiaru w obydwu metodach:

Metoda bezpośrednia – $T_{pom,f} = T_{pom}$

Metoda zpośrednia – $T_{pom,T} = m \cdot T_x = m/f_x$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Zależności czasu pomiaru w obydwu metodach:

Metoda bezpośrednia – $T_{pom,f} = T_{pom}$

Metoda pośrednia – $T_{pom,T} = m \cdot T_x = m/f_x$

W celu poprawnego porównania dokładności pomiaru częstotliwości w obydwu metodach ich analizę należy przeprowadzić dla jednakowych warunków.

W tym przypadku należy przyjąć ten sam czas pomiaru w obydwu metodach $T_{pom,T} = T_{pom,f}$

$$\text{Tj. } m/f_x = T_{pom,f} \text{ lub } m = T_{pom,f} \cdot f_x = N_{x,f}$$

4. Błąd kwantowania okresu- błąd zliczania

Zależności czasu pomiaru w obydwu metodach:

Stąd przy takim warunku w metodzie pośredniej względny maksymalny błąd pomiaru jest równy

$$\delta_{zlicz}(T_x) = \frac{\pm 1}{f_w \cdot m} f_x \cdot 100\% = \frac{\pm 1}{f_w \cdot T_{pom} \cdot f_x} f_x \cdot 100\% = \frac{\pm 1}{f_w \cdot T_{pom}} \cdot 100\% = \frac{\pm 1}{N_{w,nom}} \cdot 100\%$$

I zależy tylko od podstawowych parametrów miernika: f_w oraz T_{pom} , i nie zależy od częstotliwości mierzonej.

W nowoczesnych miernikach pomiar okresu oraz częstotliwości wykonuje się metodą pośrednią przy stałym czasie pomiaru, np. 0.01 s, 0.1 s, 1 s, 10 s z następnym przeliczeniem w wartość częstotliwości

5. Metoda pośrednia z zadaniem czasem pomiaru częstotliwości

Z poprzedniego materiału wynika, że metoda pośrednia (przez pomiar okresu) na ogół zapewniają mniejszy efekt kwantowania (zliczania) impulsów.

Otóż, jeśli podczas pomiaru częstotliwości metodą pośrednią wymagano jest zapewnienie zadanego czasu pomiaru T_{pom} , nie wystarczy jednego licznika impulsów.

W tym celu należy użyć dwa liczniki wykorzystywane:

- jeden dla zliczania N_x impulsów zegarowych o częstotliwości f_w (pośredni pomiar)
- drugi dla zliczania liczby m okresów sygnału mierzonego - $m = T_{pom} \cdot f_x = N_{x,f}$ pomiar bezpośredni.

zliczanie impulsów N_x zegarowych o częstotliwości f_w (metoda pośrednia) z jednoczesnym zliczaniem liczby okresów (m): mT_x sygnału (metoda bezpośrednia) pod warunkiem, że trwałość zliczania impulsów nie przekroczy T_{pom} :

$$mT_x \leq T_{pom}$$

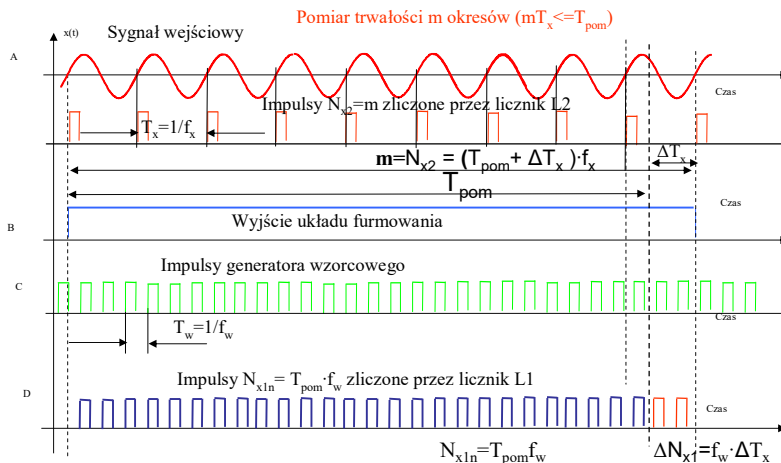
5. Metoda pośrednia z zadaniem czasem pomiaru częstotliwości

zliczanie impulsów N_x zegarowych o częstotliwości f_w (metoda pośrednia) z jednoczesnym zliczaniem liczby okresów (m): mT_x sygnału (metoda bezpośrednia) pod warunkiem, że trwałość zliczania impulsów nie przekroczy T_{pom} :

$$mT_x \leq T_{pom}$$

W pewnych przypadkach czas zliczania impulsów (mT_x) może przekroczyć zadany czas pomiaru T_{pom} maksymalnie o 1 okres sygnału zegarowego?.

5. Metoda pośrednia z zadaniem czasem pomiaru częstotliwości

Wynik pomiaru:
$$T_{pom} + \Delta T_x = \frac{N_{x1n} + \Delta N_{x1}}{f_w} = N_{x2} \cdot T_x = \frac{N_{x2}}{f_x}; \quad f_x = \frac{N_{x2} \cdot f_w}{N_{x1n} + \Delta N_{x1}}$$

5. Metoda pośrednia z zadaniem czasem pomiaru częstotliwości

W tej metodzie faktyczny czas pomiaru

$$T'_{pom} = m \cdot T_x = N_{x2} \cdot T_x$$

różni się (jest większy) od zadanego czasu T_{pom} .

Ta różnica nie przekracza jednego okresu T_x sygnału mierzonego.

Ponieważ $T'_{pom} = T_{pom} + \Delta T_x$

dlatego należy dodatkowo zmierzyć interwał czasu ΔT_x od końca zadanego czasu pomiaru T_{pom} do ostatniego impulsu (okresu) sygnału wejściowego

Ten interwał czasu ΔT_x jest mierzony poprzez zliczanie impulsów zegarowych w liczniku L1:

$$\Delta N_x = \Delta T_x \cdot f_w$$

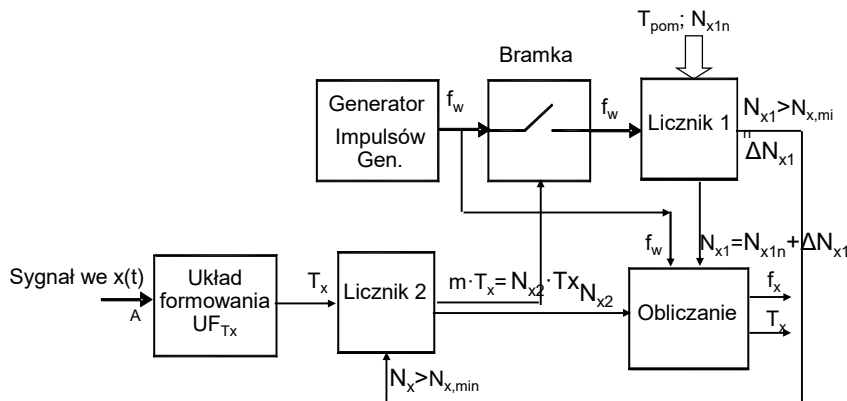
po zerowaniu tego licznika po zliczonej liczbie impulsów

$$N_{x1n} = T_{pom} \cdot f_w$$

Te dodatkowo zliczone impulsy będą uwzględniane w sumarycznej liczbie impulsów $N_{x1} = N_{x1n} + \Delta N_x$

6. Modyfikowana metoda pomiarowa z zadaniem czasem pomiaru

Uproszczony schemat blokowy układu pomiaru częstotliwości (okresu) przy zadanej trwałości pomiaru

5. Metoda pośrednia z zadaniem czasem pomiaru częstotliwości

W tej metodzie względny maksymalny (graniczny) błąd zliczania podczas pomiaru częstotliwości nie przekroczy wartości:

$$\delta_{z.l.f.gr} = \frac{\pm 1}{N_{x1}} 100\% = \frac{\pm 1}{N_{x2} T_x f_w} \approx \frac{\pm 1}{T_{pom} f_w} 100\% = \frac{\pm 1}{N_{x1n}} 100\% \quad (10^6 \text{ ppm})$$

i jest w przybliżeniu stałą wartością zależną od czasu pomiaru T_{pom} i częstotliwości wzorcowej f_w .

Okres sygnału w tej metodzie jest równy:

$$T_x = \frac{N_{x1n} + \Delta N_{x1}}{N_{x2} \cdot f_w}$$

Przy tej samej wartości maksymalnego względnego błędu zliczania.

Ta metoda łatwo realizuje się w wirtualnych cyfrowych przyrządach zbudowanych na bazie kart pomiarowych z 2 licznikami.

5. Metoda pośrednia z zadaniem czasem pomiaru częstotliwości

Cyfrowy pomiar częstotliwości z zadaniem czasem pomiaru T_{pom}

Przykład

Zadano: czas pomiaru: $T_{\text{pom}} = 0.01\text{s}$;

Częstotliwość generatora zegarowego (wzorcowego) $f_w = 1\text{ MHz}$.

Licznik L1 po zliczeniu nominalnej liczby impulsów N_{x1n} w dodatkowym interwale czasu ΔT_x dodatkowo zliczył $\Delta N_{x1} = 59$ impulsów.

Dodatkowy licznik L2 obliczył $N_{x2} = 258$ okresów T_x sygnału mierzonego

Wyznaczyć wartość częstotliwości i okresu sygnału mierzonego.

5. Metoda pośrednia z zadaniem czasem pomiaru częstotliwości

Rozwiązanie:

Dla zadanego czasu pomiaru $T_{\text{pom}} = 0.01\text{s}$ oraz częstotliwości wzorcowej $f_w = 1\text{ MHz}$ nominalna liczba zliczanych impulsów jest równa

$$N_{x1n} = T_{\text{pom}} f_w = 0.01\text{ s} \cdot 1 \cdot 10^6\text{ Hz} = 10\,000$$

Przy zadanych wartościach $f_w = 1\text{ MHz}$, $\Delta N_{x1} = 59$, $N_{x2} = 258$

$$f_x = \frac{N_{x2}}{N_{x1n} + \Delta N_{x1}} f_w = \frac{258}{10000 + 59} 10^6\text{ Hz} \approx 25.6487 \cdot 10^3\text{ Hz} = 25.6487\text{ kHz};$$
$$T_x = \frac{1}{f_x} = \frac{1}{25.6487 \cdot 10^3\text{ Hz}} \approx 3.8988 \cdot 10^{-5}\text{ s} = 38.988\text{ }\mu\text{s}$$

Względny maksymalny błąd zliczania (kwantowania)

$$\delta_{\text{kw.gr}} = \pm \frac{100\%}{N_{x1n} + \Delta N_{x1}} = \pm \frac{100\%}{10\,000 + 59} \approx 0.00994\% \approx 0.01\%$$